

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки та фінансів

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

і контрольні завдання щодо виконання практичних занять
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня

з дисципліни	<u>«Економіка освітньої сфери»</u>
галузі знань	<u>01 «Освіта/ Педагогіка»</u>
спеціальність	<u>015 «Професійна освіта (Економіка)»</u>
освітньо-професійна програма	<u>«Професійна освіта (Економіка)»</u>

Херсон – 2019 р.

Методичні рекомендації і контрольні завдання щодо виконання практичних занять з дисципліни «Економіка освітньої сфери» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» зі спеціальності 015 «Професійна освіта (Економіка)» за освітньо-професійною програмою 015 «Професійна освіта (Економіка)». - Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2019. - 12 с.

Укладач: Повод Т.М., к.е.н., доцент

Рецензент: к.е.н., доцент Адвокатова Н.О.

ЗАТВЕРДЖЕНО: на засіданні кафедри економіки та фінансів

Протокол № 1 від 27.08.2019 р.

ВСТУП

Освіта як основа соціального, політичного, економічного, духовного та культурного розвитку суспільства проголошена державним пріоритетом. Як державний і громадський інститут вона передбачає відповідальність держави і суспільства за стан її функціонування. З одного боку, це зумовлюється тим, що система освіти виступає механізмом самоорганізації, що забезпечує життєдіяльність соціальної системи, змінюючи спосіб трансляції інформації, соціального досвіду, культури й цінностей, впливає на розвиток соціуму.

Освіта стає головним засобом соціальних змін без порушення структури економічного фундаменту. Інвестиції в освіту стають важливим чинником економічного і соціального прогресу (існує пряма залежність між рівнем освіти та продуктивністю праці людини).

Мета - засвоєння теоретико-методичних основ економіки освітньої сфери та її функцій і механізмів, основам аналізу освітньої сфери, міжнародними економічними дослідженнями якості освіти, формування практичних навичок управління освітньою сферою, останнім тенденціями економіки та управління освітньою сферою та реформам в Україні та інших країнах. Навчитися складати аналітичні документи з аналізу освітньої сфери, спрямовані на розвиток і забезпечення змін в освіті.

Завдання - вивчення сутності, цілей та функцій економіки освітньої сфери, основ економічного аналізу освітньої сфери, освоєння систематичних знань про організацію та управління у сфері освіти та сформувані у здобувачів освіти уявлення про економіку та управління освітньою сферою, операційні уміння такого управління на основі розв'язання конкретних ситуацій в нашій країні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачи вищої освіти оволодіють загальними компетенціями:

- здатність до пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел;
- здатність розробляти та управляти проектами;

фаховими компетенціями:

- здатність застосовувати нові підходи до аналізу, прогнозування, критичного осмислення проблем у професійній діяльності та прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах;
- здатність управляти стратегічним розвитком команди у здійсненні професійної діяльності;
- здатність викладати та використовувати сучасні інформаційні технології та економіко-математичні методи і моделі для рішення експериментальних і практичних завдань, економічного управління діяльністю підприємства, дослідження економічних і соціальних процесів;
- здатність використовувати знання, уміння і навички в галузі теорії і практики викладання економіки;
- здатність застосовувати у викладацькій діяльності наукові підходи до формування та обґрунтування ефективних стратегій в економіці;
- здатність до професійної комунікації в сфері педагогіки та економіки;

а також отримують програмні результати навчання:

- уміти використовувати економічні результати у професійній діяльності;
- вибирати і використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій у педагогічній та економічній діяльності;
- знати та розуміти фундаментальні та прикладні аспекти наук про освіту та економіку;
- визначати, критично оцінювати ключові тренди соціально-економічного розвитку галузі освіти відповідно до спеціалізації;
- оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень;

- знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень й упровадження сучасних систем освіти у професійній діяльності відповідно до спеціалізації в умовах глобалізаційних процесів;

- організовувати розробку та проведення проектів в освітній сфері за спеціалізацією економіка із врахуванням інформаційного, методичного, матеріального, фінансового та забезпечення.

Міждисциплінарні зв'язки. У межах дисципліни “Економіка освітньої сфери” здобувачі вищої освіти отримують інформацію, необхідну для розуміння доцільності аналізу освітньої сфери, а також для аналізу діяльності Міністерства освіти і науки України та місцевих управлінь освіти.

Дисципліна “Економіка освітньої сфери” дозволяє доповнити знання з дисциплін: "Державна освітня політика", "Управління навчальним закладом", "Філософія освіти", "Планування і організація навчального процесу", "Державні стандарти освіти й освітнє законодавство".

Навчальний курс дисципліни "Економіка освітньої сфери " містить вісім тем загальною кількістю годин – 90, 3 кредитів ЄКТС.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		для ДФН	для ЗФН
1	Тема 1. ОСВІТА ЯК СФЕРА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ		
2	Тема 2. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ОСВІТИ	2	2
3	Тема 3. ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	2	
4	Тема 4. ОСВІТА В ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ. УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ		
5	Виконання рубіжної контрольної роботи 1	2	
6	Тема 5. ОСВІТНЯ СФЕРА: ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ	1	
7	Тема 6. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ	1	2
8	Тема 7. СИСТЕМА ТА ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ ОСВІТНЬОЮ СФЕРОЮ В УКРАЇНІ	1	2
9	Тема 8. ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНЬОЮ СФЕРОЮ	1	
12	Виконання рубіжної контрольної роботи 2	2	
Разом		12	6

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

ТЕМА 2. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ОСВІТИ

Вимірювання соціально-економічної ефективності освітньої діяльності потребує чіткого визначення основних категорій і величин, необхідних для її обчислення. Оцінювати ефективність, раціональність витрат ресурсів на будь-які цілі необхідно на підставі певних критеріїв, якими можуть бути: економність, продуктивність і результативність.

Мета заняття - розглянути основні аспекти ефективності освітньої діяльності, визначити критерії та показники економічної та соціально-економічної ефективності освітньої діяльності.

Структура заняття:

1. Вибіркове опитування по запропонованих питаннях.
2. Розв'язання ситуаційних завдань.

Питання, що підлягають розгляду:

1. Визначення основних категорій і величин, необхідних для обчислення ефективності освітньої діяльності.
2. Характеристика критеріїв та показників економічної та соціально-економічної ефективності освітньої діяльності.
3. Методи розрахунку економічної ефективності освіти.
4. Елементи суспільних і приватних витрат на освіту.

Методичні рекомендації до розв'язання завдань:

Найважливішими показниками виступають сукупні грошові витрати на освіту – поточні суспільні видатки, по державних і приватних закладах, загалом і по рівнях; приватні інвестиції батьків і втрачені заробітки; капітальні видатки уряду державним і приватним закладам.

На рівні навчального закладу з урахуванням усіх складових частин видатків на освіту можуть розраховуватися *загальні показники витрат на одного учня (студента)*:

$Vz = (O + A + 3\phi) \times T/K$ – загальні витрати на навчання одного учня, де

O – оборотні фонди закладу освіти;

A – амортизаційні фонди (витрати на капітальний ремонт і обладнання);

3ϕ – фонд заробітної плати;

T – кількість років навчання в навчальному закладі;

K – середньорічна кількість учнів (студентів).

Середньорічна вартість навчання одного учня (студента) – Vc – може бути розрахована за такою формулою:

$Vc = Pz/K$, де Pz – поточні витрати на рік у навчальному закладі;

$Pz = 3 - Kp$, де 3 – загальні видатки на рік; Kp – капітальні видатки.

Підведення підсумків:: оцінюється розв'язання завдань та активність участі в обговоренні питань (максимально – по 2 бали).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

ТЕМА 3. ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У сучасних умовах механізм функціонування освіти як сфери суспільної та господарської діяльності надзвичайно ускладнюється, що знаходить прояв у появі нових форм організації та управління, диверсифікації джерел фінансування. Механізм фінансування розвивається, ускладнюється, для нього характерним стає використання як ринкових, так і суспільних елементів.

Мета заняття - розглянути механізм фінансування освіти в умовах ринкової економіки, визначити фінансове забезпечення та фінансове регулювання в управлінні освітою, визначити видатки на освіту за джерелами, визначити видатки на одного студента, розглянути диверсифікація джерел фінансування освіти, визначити формування загального і спеціального фондів фінансування освіти.

Структура заняття:

1. Вибіркове опитування по запропонованих питаннях.
2. Розв'язання ситуаційних завдань.

Питання, що підлягають розгляду:

1. Ускладнення фінансового механізму освіти в умовах ринкової економіки;
2. Фінансово-економічне управління системою освіти;
3. Диверсифікація джерел фінансування освіти;
4. Механізм державного фінансування освіти.

Ситуаційне завдання:

Розглянути державні витрати на освіту, здійснити ранжування за показниками, зробити висновки та обґрунтувати їх.

**Державні витрати на освіту, вищу освіту (% ВВП)
та одного студента вищої освіти (у дол.)**

Країна	Державні витрати на освіту (% ВВП)	Державні витрати на вищу освіту (% ВВП)	Державні витрати на одного студента вищої освіти (USD)	Країна	Державні витрати на освіту (% ВВП)	Державні витрати на вищу освіту (% ВВП)	Державні витрати на одного студента вищої освіти (USD)
Данія	7,9	1,6	18 771	Велика Британія	5,6	0,5	8 346
Малайзія	4,5	2,7	6 673	Мексика	4,8	0,9	5 237
Швеція	6,7	1,3	14 312	Іспанія	4,4	0,9	7 940
Барбадос	6,7	1,5	-	Португалія	5,3	0,9	6 238
Норвегія	6,7	1,2	25 191	Франція	5,6	1,1	10 651
Фінляндія	5,9	1,6	10 994	Сінгапур	3,2	1,1	13 238
Лесото	12,4	1,5	17 659	Бразилія	5,2	0,8	2 942
Канада	4,9	1,9	15 490	Латвія	5,0	0,9	2 835
Україна	5,3	-	1743	Словаччина	3,6	0,6	3 923
Свазіленд	7,9	-	15 063	Тайланд	4,9	0,8	1 774
Нова Зеландія	6,2	1,0	7 434	Чехія	4,6	1,2	8 206
Корея	4,2	0,5	2 355	Італія	4,3	0,6	6 763
Туніс	7,2	1,8	4 166	Австралія	4,7	0,7	7 348
Гонконг	3,3	0,9	-	Індія	3,2	0,6	1 228

Підведення підсумків: оцінюється розв'язання завдань та активність участі в обговоренні питань (максимально – по 2 бали).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

ВИКОНАННЯ РУБІЖНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ 1

Структура заняття:

1. Виконання рубіжна контрольної роботи .

Підведення підсумків: : оцінюються результати виконання рубіжної контрольної роботи (максимально - 20 балів)

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4

ТЕМА 5. ОСВІТНЯ СФЕРА: ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ ТЕМА 6. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

Управління системою освіти здійснюється шляхом створення відповідних органів управління, визначення і розподілу повноважень та відповідальності між ними, визначення прав і нормативних положень щодо діяльності закладів освіти. Організація освіти як системи передбачає визначення чіткої структури, завдань кожної структурної ланки, їх функцій, повноважень тощо.

Особливість державного управління освітою полягає в тому, що воно, по-перше, має владний характер, поширюється на всю систему освіти, реалізується ієрархічно побудованим апаратом, наділеним певними повноваженнями за допомогою численних управлінських впливів, характер і типологія яких визначаються специфікою об'єктів. По-друге, державне управління - це процес реалізації державної влади, її зовнішнє матеріалізоване вираження, що здійснюється як цілеспрямований вплив на систему освіти або на її окремі ланки на підставі пізнання та використання властивих системі об'єктивних закономірностей і тенденцій в інтересах досягнення поставленої мети або певної сукупності цілей, забезпечення її оптимального функціонування і розвитку. По-третє, державне управління діє системно, поєднує функціонування двох складних структур - державного апарату управління освітою і публічних інституцій суспільства та громадськості.

Мета заняття - визначити структуру організації освіти, завдань кожної структурної ланки, їх функцій; розглянути класифікацію навчальних закладів: за видами навчальних програм, за формою власності; охарактеризувати сутнісні характеристики державного управління освітою, визначити структура стратегічного управління освітою.

Структура заняття:

1. Вибіркове опитування по запропонованих питаннях.
2. Розв'язання ситуаційних завдань.

Питання, що підлягають розгляду:

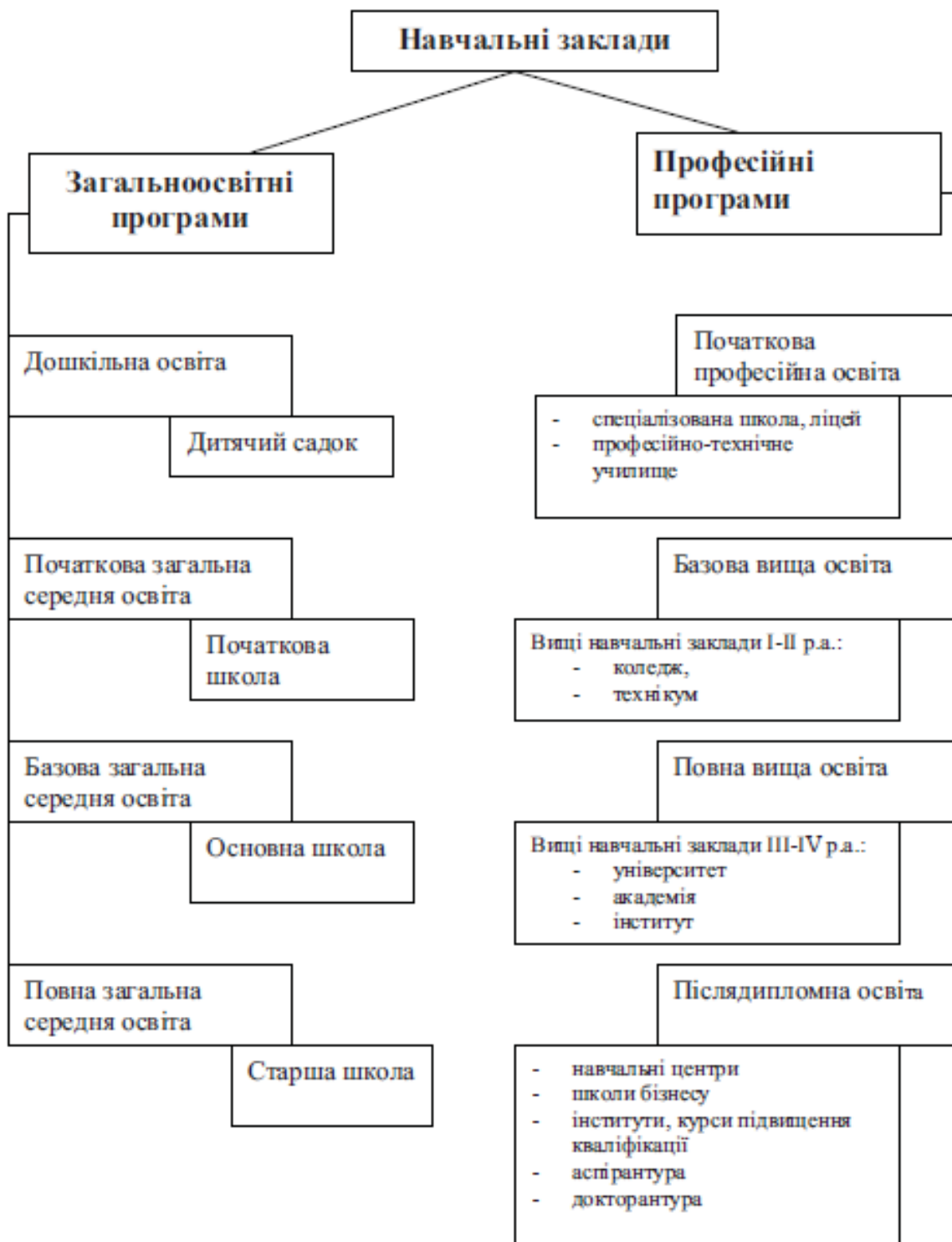
1. Організація освітньої діяльності
2. Навчальний заклад як економічний суб'єкт.

3. Сутнісні характеристики державного управління освітою .
4. Основні категорії державного управління освітою.
5. Тенденції змін у державному управлінні освітою.
6. Законодавче і нормативне забезпечення функціонування і розвитку освіти.

Ситуаційне завдання:

Розглянути та надати висновки щодо

- класифікації навчальних закладів за видами навчальних програм:

- класифікації навчальних закладів за формою власності:

Підведення підсумків: оцінюється розв'язання завдань та активність участі в обговоренні питань (максимально – по 2 бали).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5

ТЕМА 7. СИСТЕМА ТА ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ ОСВІТНЬОЮ СФЕРОЮ В УКРАЇНІ

ТЕМА 8. ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНЬОЮ СФЕРОЮ

Для управління освітою створюється система державних органів управління, органів громадського самоврядування, які діють у межах повноважень, визначених законодавством. В організаційно-функціональній структурі державного управління освітою виділяються три рівні: вищий (парламентсько-президентський), центральний і місцевий.

Процес управління освітою - це діяльність об'єднаних у певну структуру суб'єктів управління, спрямована на досягнення мети управління шляхом реалізації певних функцій і застосування відповідних принципів і методів управління.

Мета заняття - розглянути організаційно-структурну схему управління освітою, визначити функції державного управління освітою, охарактеризувати сутність процесу управління на систему освіти, визначити управлінські рішення в органах управління освітою.

Структура заняття:

1. Вибіркове опитування по запропонованих питаннях.
2. Розв'язання ситуаційних завдань.

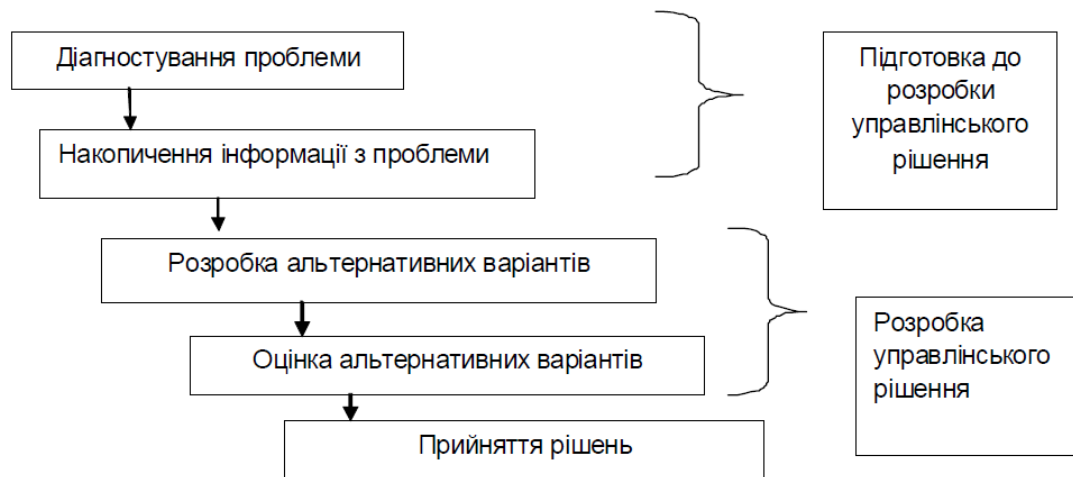
Питання, що підлягають розгляду:

1. Система органів державного управління освітою в Україні.
2. Функції управління освітою.

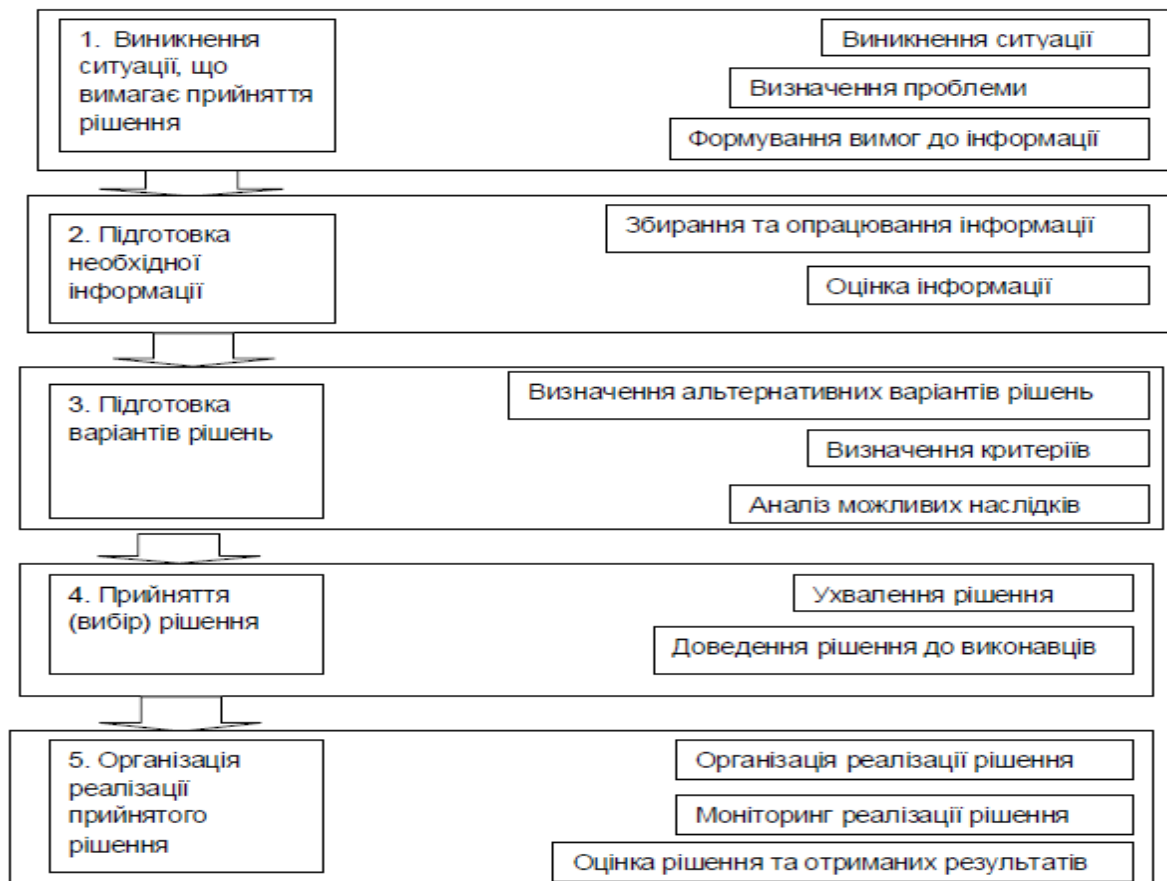
3. Сутність процесу управління освітою.
4. Управлінські рішення в органах управління освітою.
5. Моделі управління освітою.
6. Сучасні світові тенденції упровадження освітнього менеджменту та державно-громадського управління освітою

Ситуаційне завдання:

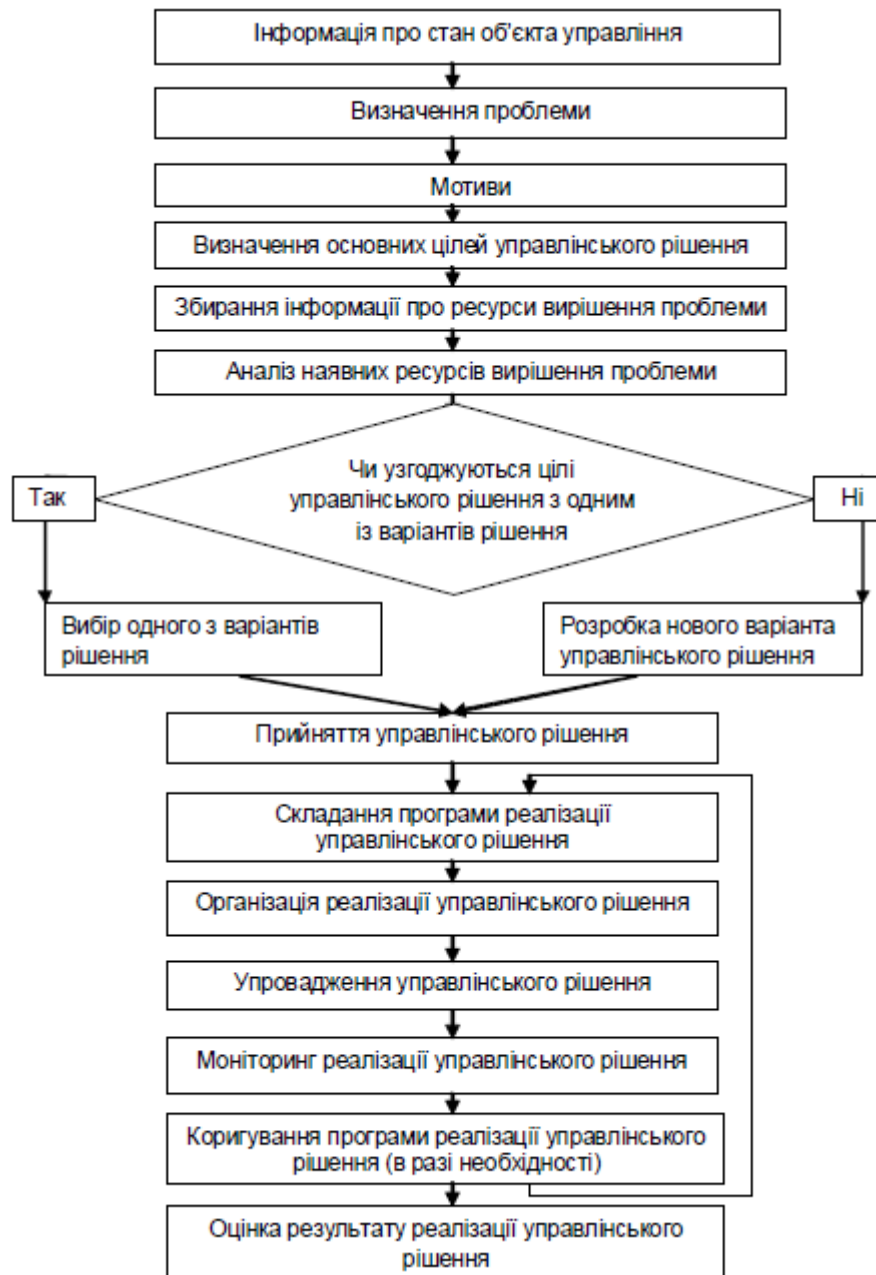
Розглянути та надати висновки щодо
- раціональної технології прийняття управлінських рішень:

- структури процесу опрацювання управлінського рішення:

- підготовки, прийняття та реалізації управлінського рішення з урахуванням мотивів зацікавлених сторін:

Підведення підсумків: оцінюється розв'язання завдань та активність участі в обговоренні питань (максимально – по 2 бали).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6

ВИКОНАННЯ РУБІЖНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ 2

Структура заняття:

2. Виконання рубіжна контрольної роботи .

Підведення підсумків: : оцінюються результати виконання рубіжної контрольної роботи (максимально - 20 балів)

Рекомендована література

№ з/п	Підручники, навчальні посібники	Кількість примірників у бібліотеці або на кафедрі для базової літератури
Базова		
1	Падалка О.С., Каленюк І.С. Економіка освіти та управління: навчальний посібник. К.: Педагогічна думка, 2013. 184 с.	Електронний варіант
2	І.В.Іванюк. Освітня політика: навчальний посібник. К.: Університет економіки та права "КРОК", 2013. 172 с.	Електронний варіант
3	Крисюк С. В. Державне управління освітою : навч. посіб. К. : НАДУ, 2015. 220 с.	Електронний варіант
4	Каленюк І. С. Економіка освіти : навч. посіб. К. : Знання України, 2013. 316 с.	Електронний варіант
5	Боголіб Т. М. Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в трансформаційний період : монографія. К.: Міленіум, 2016. 508 с.	Електронний варіант
Допоміжна		
5	Боголіб Т. Принципи управління вузом : монографія К. : Знання, КОО, 2014. 204 с.	
6	Нормативно-правові документи з питань вищої освіти /за ред. Я. Я. Болюбаша. К. : НМЦ Мінагропром, 2016. 304 с.	
7	Енциклопедія освіти. / Акад. пед. наук України. К. : Юрінком Інтер, 2017. 1040 с.	
8	Андреас Шляйхер. Економіка знань : почему образование – ключ к успеху Европы (пер. с англ. Е. Покатович). <i>Вопросы образования</i> . 2007. №1. С. 28-43.	
9	Global Education Digest 2011. Comparing education statistics across the world/ - UNESCO Institute statistics, 2011. 277 p.	
10	Human development report: 2013. New York, Oxford University Press. 2013. 216 p.	

15. Інформаційні ресурси

1. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України <http://dspace.nbuv.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRNsoc_gum/EkUk/index.html
3. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] /Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
5. Офіційний сайт Кабінету міністрів України [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>